

**Алпысов С.Т.**  
*Абай Мырзахметов атындағы Көкшетау университеті*  
**Горохов А.С., Сотниченко Е.А.**  
*М.Қозыбаев атындағы ОҚМ*

## **ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН МЕКТЕПТЕ САПТЫҚ ДАЯРЛЫҚТЫ ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Бастапқы әскери және технологиялық дайындық бойынша міндеттерді орындаудың сәттілігі оқу-тәрбие жұмысын жоспарлау принциптерін, оқушыларды оқыту мен тәрбиелеудің психологиялық-педагогикалық негіздерін, оқу-тәрбие процесін жетілдіру жолдарын, оқушылардың білімін есепке алу және бағалау өлшемдерін білуге міндетті бастапқы әскери және технологиялық даярлықты ұйымдастырушы-оқытушының сабақтарды шебер ұйымдастыруына байланысты. Сонымен қатар, алғашқы әскери және технологиялық дайындықты ұйымдастырушы мұғалім жұмысқа шығармашылықпен қарауы керек:

- сабаққа ұтымды дайындалу;
- оқу материалын проблемалық баяндау дағдыларымен;
- эвристикалық әңгіме жүргізу және пікірталас жағдайларын жасау дағдылары;
- миға шабуыл және миға шабуыл әдістерін қолдана отырып, сабақта зияткерлік-шығармашылық атмосфера құру біліктерімен;
- оқушылардың оқу-зерттеу қызметін ұйымдастыру дағдылары.

Бастапқы әскери және технологиялық дайындық бойынша оқу бағдарламасы оқу процесін оқушылардың пән салалары бойынша білім мен іскерлікті саналы түрде меңгеруі үшін әр пәннің әдістемелік әлеуетін пайдалануға, оқу, жобалау, зерттеу іс-әрекеттері тәсілдерін меңгеру арқылы дербестікті дамытуға, әлеуметтік-мәдени кеңістікте бағдарлану білігін алуға бағыттайды.

Оқу бағдарламасы қырықтан астам тақырыпты қамтиды: "Қазақстан Республикасының Қарулы күштері – мемлекеттің әскери қауіпсіздігінің кепілі", "Қазақстан Республикасы Қарулы Күштерінің, басқа да әскерлері мен әскери құралымдарының жалпыәскери жарғылары", "тактикалық даярлық", "атыс даярлығы", "саптық даярлық", "әскери топография", "әскери Робототехника негіздері", "тіршілік қауіпсіздігі және ақпараттық технология негіздері" [1].

"Саптық дайындық" бөліміне толығырақ тоқталайық.

"Саптық дайындық" әскери оқыту мен тәрбиелеудің маңызды бөлімдерінің бірі болып табылады. Ол оқушыларды тәртіпке салады, олардың саптық дұрыс түзелуін, саптық амалдарды тез және анық орындай алуын дамытады, ұқыптылыққа, ептілікке және төзімділікке баулиды.

"Саптық дайындық" - бұл тек практикалық мәселе. Әрбір әдіс немесе әрекет белгілі бір дәйектілікті сақтай отырып, бірнеше рет қайталануы керек:

- қабылдауды (әрекетті) атаңыз және ол орындалатын пәрменді жіберіңіз;
- қабылдаудың (іс-қимылдың) тұтастай, содан кейін оны орындау қағидалары мен тәртібін бір мезгілде қысқаша түсіндіре отырып, бөлімдер бойынша үлгілі орындалуын көрсету;
- білім алушыларға қабылдауды (іс-қимылды) орындау техникасын алдымен бөлу бойынша, содан кейін жалпы үйрету;
- жаттықтыру, оқушылардың орындау (іс-қимылдың) қол жеткізе отырып, ептілік, жылдамдық пен дәлдікті әрекет.

"Саптық даярлық" бойынша сабақтар саптық плацта немесе арнайы жабдықталған алаңда өткізіледі. Сабақ қарсаңында НВиТП-нің оқытушы-ұйымдастырушысы бөлімше командирлерін өздерінің көмекшілері ретінде дайындауы керек.

Сабақтарды оқу бағдарламасының талаптарына сәйкес жүргізу ұсынылады: взвод салу, студенттердің болуын және олардың сыртқы түрін тексеру, қажет болған жағдайда ескертулер жасау және кемшіліктерді жоюды ұсыну. Взвод екі қатарлы кеңейтілген жүйеде құрылады, онда әр оқушы өз орнын білуі керек. Содан кейін тақырыпты, сабақтың мақсатын және оқу

сұрақтарын жариялаңыз. Осыдан кейін сіз бұрын зерттелген кейбір саптық әдістердің орындалуын тексеруіңіз керек.

Сабақтың негізгі бөлігінде НВиТП оқытушы-ұйымдастырушысы зерттелетін қабылдауды (әрекетті) орындау техникасын тұтастай және элементтер бойынша көрсетеді, содан кейін оның командасы бойынша көрсетілген қабылдауды (әрекетті) оқушылар орындайды. Жаттығуды жұппен өткізуге болады: әр жұпта ұлдар кезекпен бір-біріне командалар береді. НВиТП оқытушы-ұйымдастырушысы саптық тәсілдердің дұрыс орындалуына ерекше назар аудара отырып, оқушылардың іс-әрекеттерін қадағалайды және олар жіберген қателерді түзетеді. Әр сабақ студенттердің іс-әрекеттері мен әдістерін қысқаша талдаумен аяқталуы керек.

Оқушылардың жеке саптық тәсілдерді орындаудағы дағдыларын жетілдіру арнайы сабақтарда да, дене шынықтыру, тактикалық және атыс дайындығы сабақтарында да, сондай-ақ барлық құрылыстарда, қозғалыстарда және қорғаныстық-бұқаралық және спорттық іс-шараларды өткізуде де жүзеге асырылады [2].

Осылайша, НВиТП-ның оқытушы-ұйымдастырушысы сабақтарда жүзеге асыратын саптық дайындықты жүргізу оқушылардың санасына, сезіміне, психикасына және физикалық дамуына педагогикалық Ықпал етудің ұйымдастырылған және үздіксіз процесі болып табылады және оқу-тәрбие процесінің барлық аспектілеріне әсер етеді.

#### Литература:

1. Методические рекомендации по изучению предмета «Начальная военная и технологическая подготовка». Методическая рекомендация. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2017. – 121 с.
2. Методика строевой подготовки: учебное пособие, М: Воениздат, - 176 с.